

Aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Mevrouw K.T. van Bruggen
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum	2 april 2026	Uw kenmerk	7086459
E-mail	advies@rsj.nl	Ons kenmerk	7127275

Onderwerp Advies Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel

Geachte mevrouw Van Bruggen,

Op 22 januari 2026 ontving de Afdeling advisering van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: de RSJ) het verzoek om te adviseren over het voorstel voor de Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel.¹ In dit wetsvoorstel is een aantal wijzigingen opgenomen die verband houden met de afbouw van interlandelijke adoptie, een regeling voor binnenlandse adoptie, identiteitsherstel voor geadopteerden en archivering van adoptiedossiers.

In 2025 heeft de RSJ geadviseerd over leeftijdsgrenzen voor aspirant-adoptieouders in het kader van binnenlandse adoptie.² De RSJ is verheugd te zien dat in voorliggend wetsvoorstel wordt afgezien van het opnemen van (maximale) leeftijdsgrenzen voor aspirant-adoptieouders die een in Nederland geboren kind van wie afstand is gedaan, willen adopteren.³

In het huidige advies wordt het wetsvoorstel Afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel langs de lat van het VN-Kinderrechtenverdrag gelegd. In het bijzonder wordt beoordeeld in hoeverre de verschillende elementen in het

¹ Volledige titel van het wetsvoorstel is: Wet van ... houdende regels ter afbouw van interlandelijke adoptie, verruiming van mogelijkheden tot naamswijziging en herstel van identiteit, verdere ondersteuning van geadopteerden en het wettelijk vastleggen van de procedure voor binnenlandse adoptie na afstand en enige andere voorzieningen.

² RSJ, *Advies leeftijdsgrenzen binnenlandse adoptie*, Den Haag: RSJ 2025.

³ Concept memorie van toelichting bij voorliggend wetsvoorstel (hierna: MvT), p. 76.

wetsvoorstel in lijn zijn met het principe van het belang van kind, zoals vastgelegd in artikel 3 en artikel 21 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Het internationale kinderrechtenkader dat relevant is voor adoptie zal hieronder eerst worden toegelicht (paragraaf 1). Vervolgens wordt aandacht besteed aan de afbouw van interlandelijke adoptie (paragraaf 2), de voorgestelde regelingen voor geadopteerden (paragraaf 3) en de samenhang tussen de afbouw van interlandelijke adoptie en andere internationaal privaatrechtelijke vraagstukken (paragraaf 4). Dit advies sluit af met conclusies en aanbevelingen (paragraaf 5).

1. Kinderrechten in de context van adoptie

De belangrijkste uitgangspunten voor regelgeving en besluitvorming omtrent procedures die kinderen betreffen, zijn neergelegd in het IVRK en, in het geval van interlandelijke adoptie, ook in het Haags Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van interlandelijke adoptie (HAV).⁴ Interlandelijke adoptie kan gezien worden als middel om kwetsbare kinderen te beschermen, die wonen in een land waar deze bescherming en ontwikkelingskansen niet voldoende geboden kunnen worden.⁵ Het belangrijkste uitgangspunt bij adoptiebeslissingen is dat het belang van het kind de bepalende factor is: *the best interests of the child shall be the paramount consideration*.⁶ Verdragsstaten die adoptie erkennen, zoals Nederland, moeten dit beginsel waarborgen. Dit betekent dat bij besluitvorming over adoptie uitsluitend de belangen van het kind, en geen andere belangen, bepalend zijn.⁷

Het belang van het kind vindt onder meer zijn weerslag in het subsidiariteitsbeginsel.⁸ Dit beginsel houdt in dat een kind waar mogelijk opgroeit in het biologische gezin of bij familieleden in het land van herkomst.⁹ Als dit praktisch niet mogelijk of wenselijk is, moeten andere vormen van permanente plaatsing in gezinsverband in het land van herkomst worden overwogen. De nationale oplossingen moeten zijn onderzocht, voordat interlandelijke adoptie kan worden overwogen.¹⁰ En ook dan geldt: alleen als dit in het belang van het specifieke kind is.

In Nederland is het besluit genomen om interlandelijke adoptie te beëindigen en daartoe wordt in het voorliggende wetsvoorstel een afbouwplan gepresenteerd.¹¹ Ondanks de uiteindelijke beëindiging van interlandelijke adoptie, blijft Nederland partij bij het HAV. Het HAV strekt tot bescherming van het kind en schrijft in de kern voor dat een interlandelijke adoptie slechts geoorloofd is met inachtneming van de in het Verdrag

⁴ Stb, 1998, 302.

⁵ Art. 21, aanhef, IVRK.

⁶ Art. 21, aanhef, IVRK. C. de Mulder e.a., 'Toekomst en verleden van de interlandelijke adoptie volgens het Vlaams Expertpanel', *FJR* 2022/12.

⁷ Zie ook: RSJ, *Advies toekomst interlandelijke adoptie (t.b.v. landselectie)*, Den Haag: RSJ 2022.

⁸ HCCH, *The implementation and operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention, Guide to Good Practice, Guide No. 1*, Den Haag: HCCH 2008, p. 27 e.v.

⁹ HCCH, *The implementation and operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention, Guide to Good Practice, Guide No. 1*, Den Haag: HCCH 2008, p. 29. Zie ook: UN, *Guidelines for the Alternative Care of Children*, New York: UN 2009.

¹⁰ Art. 4 sub b HAV. HCCH, *The implementation and operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention, Guide to Good Practice, Guide No. 1*, Den Haag: HCCH 2008, p. 29-31.

¹¹ *Kamerstukken II* 2023/24, 31 265, nr. 128.

opgenomen waarborgen.¹² Het HAV verplicht de daarbij aangesloten landen niet om daadwerkelijk interlandelijke adopties tot stand te brengen, noch om interlandelijke adopties mogelijk te maken in hun nationale wetgeving.

Gedurende de afbouwperiode kunnen in Nederland nog steeds interlandelijke adopties plaatsvinden met toepassing van het HAV.¹³ De uit het Verdrag voortvloeiende taken en bevoegdheden van actoren in het adoptieveld, zoals vergunninghouders en de Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden (Ca), moeten worden uitgeoefend met inachtneming van dit Verdrag. Sommige taken en bevoegdheden zijn ook ná de afbouw van interlandelijke adoptie nog van belang, bijvoorbeeld met betrekking tot de nazorg ten behoeve van (interlandelijk) geadopteerden en de beschikbaarheid van informatie uit de landen van herkomst. Het is daarom belangrijk dat Nederland partij blijft bij het HAV. Het wegvallen van Nederland als potentiële staat van opvang staat bovendien niet in de weg aan het vinden van een geschikt adoptiegezin voor een kind in een andere bij het Verdrag aangesloten staat, met inachtneming van de procedurele en materiële waarborgen van het Verdrag. Nederland zal, als Verdragsstaat bij het HAV, de hieruit voortkomende adopties die met toepassing van het Verdrag tot stand zijn gekomen, erkennen op grond van artikel 23 HAV. En ook omgekeerd, voor de erkenning in andere Verdragslanden van interlandelijke adopties die in het verleden met toepassing van het Verdrag in Nederland hebben plaatsgevonden, behoudt de deelname aan het Verdrag praktische betekenis.¹⁴

2. Afbouw van interlandelijke adoptie

De RSJ is positief over het besluit om interlandelijke adoptie van kinderen in Nederland te beëindigen.¹⁵ In voorliggend wetsvoorstel wordt daarvoor een plan gepresenteerd. In dit advies brengt de RSJ een aantal aandachtspunten naar voren, vanuit het uitgangspunt dat het belang van het kind de bepalende factor moet zijn in adoptiebeslissingen.

Belang van het kind doorslaggevend

De RSJ is van mening dat het gegeven dat er een afbouwperiode is ingesteld tot eind 2030, waarbinnen nog interlandelijke adopties kunnen plaatsvinden, niet strookt met het uitgangspunt dat het belang van het kind doorslaggevend moet zijn.¹⁶ Alle aspirant-adoptieouders die zich op 21 mei 2024 in één van de fases van de adoptieprocedure bevonden, krijgen de mogelijkheid om de adoptieprocedure voort te zetten binnen de gestelde termijn tot eind 2030.¹⁷ Matching van aspirant-adoptieouders aan

¹² Vgl. 'The Implementation and Operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention, Guide to good Practice. Guide no. 1', 2008, www.hcch-net, paragraaf 8.2, in het bijzonder nr. 449. Zie voor de doelen van het Verdrag art. 1 HAV.

¹³ Sinds de landselectie laat Nederland slechts kinderen toe uit de geselecteerde landen die partij zijn bij het HAV of overeenkomstig de regels van het HAV werken, namelijk Bulgarije, Filipijnen, Hongarije, Lesotho, Portugal, Taiwan, Thailand en Zuid-Afrika (*Kamerstukken II 2022/23*, 31 265, nr. 110).

¹⁴ MvT, p. 22-24.

¹⁵ Zie ook: RSJ, *Bezinning op interlandelijke adoptie*, Den Haag: RSJ 2016.

¹⁶ Art. 21, aanhef, IVRK.

¹⁷ De minister maakt daarbij wel de kanttekening dat voor aspirant-adoptieouders die zich in de eerste fase van de adoptieprocedure bevinden de kans heel klein is dat deze procedure uiteindelijk leidt tot een geslaagde adoptie. Op 21 mei 2024 waren er in totaal 587 aspirant-adoptieouders bij Fiom aangemeld voor de procedure ter adoptie van een kind uit het buitenland (*Kamerstukken II 2024/25*, 31 265, nr. 133).

adoptiekinderen kan nog tot 1 mei 2030 plaatsvinden.¹⁸ De RSJ ziet niet hoe nieuwe matchingsvoorstellen en interlandelijke adopties in het belang van een kind kunnen zijn, wanneer de kans op misstanden niet volledig kan worden uitgesloten en interlandelijke adoptie geen duurzaam perspectief biedt om de belangen van kinderen te beschermen.¹⁹ In de memorie van toelichting (MvT) bij het voorliggende wetsvoorstel wordt gesteld dat 1 mei 2030 als einddatum is gekozen om tegemoet te komen aan de belangen van kinderen die al in beeld zijn voor interlandelijke adoptie en die vanwege de schrijnende situatie in het land van herkomst nog geadopteerd kunnen worden.²⁰ De RSJ kan dit standpunt volgen voor zover er al matching van een adoptiekind aan aspirant-adoptieouders heeft plaatsgevonden, maar niet wanneer de matching nog moet plaatsvinden. De RSJ acht de kans op misstanden²¹ nog steeds dusdanig groot dat het niet verantwoord en in het belang van kinderen is om interlandelijke adoptie nog langer toe te staan. De RSJ vindt daarom dat per direct gestopt moet worden met matching.²²

Deze argumentatie is wat de RSJ betreft ook van toepassing op de uitzondering die wordt gemaakt voor de interlandelijke adoptie van biologische (half)broertjes en (half)zusjes van kinderen die al in Nederland zijn geadopteerd.²³ Deze uitzondering geldt tot vijf jaar na de opname van het eerder geadopteerde kind in het Nederlandse adoptiegezin en is dus nog mogelijk tot zeker eind 2036.²⁴ Dit voorstel is niet in lijn met het uitgangspunt dat het belang van het kind doorslaggevend moet zijn en het standpunt van de regering dat interlandelijke adoptie geen duurzame oplossing is voor het beschermen van kinderen en dat de kans op misstanden niet volledig kan worden uitgesloten.²⁵ Met name dit laatste punt is in dit verband relevant, omdat de uitzonderingsgrond voor biologische (half)broertjes en (half)zusjes kwetsbaar is voor misbruik. Ten eerste wordt in de MvT niet toegelicht of en hoe de biologische verwantschap met een al geadopteerd kind gecontroleerd wordt. Is hiervoor DNA-onderzoek vereist en wie voert dit uit? Ten tweede is niet vereist dat de (half)broertjes en (half)zusjes ooit in gezinsverband samen hebben geleefd. Dit betekent in de praktijk dat er een groot leeftijdsverschil kan bestaan, omdat de (half)broer of (half)zus geboren is nadat hun broer of zus is geadopteerd of dat zij juist al jaren ouder zijn. Een halfbroer of halfzus delen alleen dezelfde moeder of vader. Dit roept de vraag op in hoeverre het in het belang van een (half)broer of (half)zus is om geadopteerd te worden en niet op te groeien in het eigen land. De RSJ is van mening dat het hebben van een biologische verwantschap niet per se doorslaggevend is voor het uitgangspunt dat het samen opgroeien van (half)broertjes en (half)zusjes in hun belang is. Omstandigheden zoals gehechtheid aan opvoeders en binding met het land en de cultuur van herkomst kunnen zwaarder wegen in het belang van het kind, dan het opgroeien met bloedverwanten.

¹⁸ MvT, p. 7.

¹⁹ *Kamerstukken II 2024/25*, 31 265, nr. 133. *Kamerstukken II 2023/24*, 31 265, nr. 128.

²⁰ MvT, p. 6.

²¹ Dit heeft er zelfs toe geleid dat in de afgelopen jaren adoptieprocedures tijdelijk opgeschort zijn. Dit was het geval na de publicatie van het rapport van de Commissie Joustra (*Kamerstukken II 2024/25*, 31 265, nr. 133).

²² Concreet betekent dit dat de lopende procedures die zich nog vóór de matchingsfase bevinden, niet voltooid en daarmee beëindigd kunnen worden.

²³ Art. 2A:4 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel.

²⁴ MvT, p. 54.

²⁵ *Kamerstukken II 2024/25*, 31 265, nr. 133.

De RSJ is daarom van mening dat (half)broertjes en (half)zusjes alleen in aanmerking moeten kunnen komen voor adoptie wanneer zij al geboren zijn ten tijde van de adoptie van het eerste kind en zij zich al in de procedure bevinden om ter adoptie te worden afgestaan. Ook in dit geval moet het belang van het (half)broertje of (half)zusje doorslaggevend zijn in de beslissing tot adoptie.

Landen van herkomst

Wanneer interlandelijke adoptie tijdens de afbouwperiode wel mogelijk blijft, acht de RSJ het van groot belang dat continue monitoring van de adoptierelatie met de geselecteerde landen plaatsvindt door de Ca.²⁶ De Ca is gedurende de afbouwperiode verantwoordelijk voor het monitoren van de adoptierelatie met de landen waarmee nog een adoptierelatie bestaat. In de MvT is te lezen dat de Ca de taak heeft om de landenanalyse die tot de selectie van landen van herkomst heeft geleid periodiek te herhalen, onder meer door middel van werkbezoeken en het delen van ervaringen in internationaal verband.²⁷ De minister heeft echter opgemerkt dat de informatiepositie van de Ca ook grenzen kent, dat het internationale aspect van interlandelijke adoptie het bemoeilijkt om misstanden te voorkomen en dat er nooit volledig zicht zal zijn op hoe in landen van herkomst wordt omgegaan met kwetsbare kinderen.²⁸ De RSJ is daarom des te meer van mening dat de Ca deze taak zorgvuldig moet blijven uitvoeren.²⁹

De RSJ heeft de Nederlandse overheid eerder geadviseerd om de focus te verleggen van interlandelijke adoptie, als kindbeschermingsmaatregel, naar het beschermen van kinderen door het ondersteunen van de op- en uitbouw van het jeugdbeschermingsstelsel in het land van herkomst.³⁰ De RSJ acht het noodzakelijk dat Nederland, als Verdragsstaat bij het IVRK en het HAV, ook inspanningen verricht ten behoeve van het ontwikkelen en verbeteren van de jeugdbescherming in landen waar kinderen zich in kwetsbare situaties bevinden.

3. Regelingen voor geadopteerden

Afstammingsinformatie

De RSJ vindt het van belang dat geadopteerden kunnen beschikken over informatie over hun afstamming, om recht te doen aan de eerbiediging van het recht op identiteit van het kind.³¹ Zoals vermeld in de MvT, is de vindbaarheid van en de toegang tot het afstands-

²⁶ Zie ook: RSJ, *Advies toekomst interlandelijke adoptie*, Den Haag: RSJ 2022.

²⁷ MvT, p. 24.

²⁸ *Kamerstukken II 2024/25*, 31 265, nr. 133.

²⁹ In andere Europese landen, waaronder Noorwegen en Denemarken, is al besloten om adopties uit bepaalde landen, zoals Hongarije, Filipijnen, Thailand en Taiwan, op te schorten of helemaal niet meer toe te staan. Zie: S. Schoofs, 'Denemarken zet internationale adopties stop, ook Noorwegen laat buitenlandse adopties onderzoeken', *VRT NWS* 16 juni 2024. 'Interlandelijke adoptiestop in Denemarken en onderzoek in Noorwegen vanwege mogelijke misstanden', www.inea.nl. M. Veen, 'Lopende Hongaarse procedures gaan ondanks adoptiestop nog door. Kritiek op adoptieland Hongarije verdween uit rapport Justitie', *Investico Onderzoeksjournalisten* 22 juni 2024.

³⁰ RSJ, *Bezinning op interlandelijke adoptie*, Den Haag: RSJ 2016. RSJ, *Advies toekomst interlandelijke adoptie*, Den Haag: RSJ 2022.

³¹ Art. 8 IVRK. Art. 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

en adoptiedossier voor betrokkenen van zeer grote waarde. Dit onderschrijft de RSJ. Informatie over de eigen identiteit is van belang voor de persoonlijke ontwikkeling. Wanneer een persoon geen toegang heeft tot afstammingsinformatie kan dat gezien worden als inbreuk op het recht op gezinsleven.³² In de MvT bij voorliggend wetsvoorstel wordt gesteld dat het aan de adoptieouders, die het gezag over de geadopteerde uitoefenen, is om de geadopteerde op een voor hem of haar geschikt moment voor te lichten over diens familiale status. Deze verplichting tot statusvoorlichting wordt wettelijk vastgelegd, voor alle ouders die het gezag uitoefenen over een kind.³³ Daarnaast staat in de MvT dat verwacht mag worden dat wettelijk vertegenwoordigers het kind al op jonge leeftijd voorlichten. Voor de ontwikkeling van kinderen is belangrijk dat zij van jongs af aan op de hoogte zijn van en vertrouwd raken met het feit dat zij geadopteerd zijn en met de omstandigheden rond de afstand en adoptie.³⁴ Uit rechtspraak van de Hoge Raad, waar deze verplichting onder andere uit voortvloeit, blijkt ook dat statusvoorlichting *zo vroeg mogelijk* gegeven dient te worden.³⁵ In deze zaak stelt de Hoge Raad dat het belang van het kind bij het kennen van zijn of haar afstamming prevaleert boven het recht van de ouders om te bepalen wanneer zij deze informatie geven.³⁶ Los van deze specifieke casus, is de RSJ van mening dat het in het belang van kinderen is om op te kunnen groeien met kennis over zijn of haar identiteit en familiegeschiedenis. Daarnaast is het in het belang van kinderen dat banden behouden kunnen blijven met biologisch verwante familieleden.³⁷ Dit zal makkelijker zijn wanneer er in een gezin openlijk gesproken wordt over de afstamming van het kind. De RSJ is daarom van mening dat ouders voorgelicht moeten worden over hoe ze hun kinderen het beste over hun afstamming kunnen voorlichten en daarvoor moeten ouders en kinderen ook al vroeg inzage kunnen hebben in het dossier.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat een geadopteerde vanaf twaalf jaar een zelfstandig verzoek tot inzage in en afschrift van de gegevens uit het adoptiedossier kan doen.³⁸ De RSJ is van mening dat het voor wettelijk vertegenwoordigers mogelijk moet zijn om voor kinderen jonger dan twaalf jaar een dergelijk verzoek in te dienen. Op deze manier kunnen ook kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar en die vragen hebben over hun afstamming inzage krijgen in hun adoptiedossier. Dit sluit aan bij de ontwikkeling om kinderen al vanaf jongere leeftijd te horen en te betrekken bij (juridische) beslissingen die hen aangaan.³⁹

³² European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, *Handbook on European law relating to the rights of the child*, Luxembourg: Publications Office of the European Union 2022, p. 77.

³³ Artikel 1:247 lid 3 en artikel 1:248 BW (nieuw). Dit heeft onder andere ook betrekking op kinderen met een donorouder en kinderen die in Nederland geadopteerd zijn.

³⁴ MvT, p. 82.

³⁵ HR 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452, NJ 2016, 210 m.nt. S.F.M. Wortmann, par. 3.3.

³⁶ Idem, par. 5.1.5.

³⁷ Art. 9 lid 3 IVRK.

³⁸ Art. 3:5 lid 1-2 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel. Andere belanghebbenden kunnen ook een verzoek daartoe indienen, art. 3:6 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel. MvT, p. 63.

³⁹ RSJ, *Advies Wetsvoorstel versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming*, Den Haag: RSJ 2025.

Bij een verzoek tot inzage door een andere belanghebbende, niet zijnde de geadopteerde, wordt een belangenafweging gemaakt tussen het belang bij inzage en de privacybelangen van de andere in het dossier voorkomende personen. In de MvT wordt toegelicht dat voor nakomelingen van een geadopteerd kind geldt dat zij in de te maken belangenafweging een zwaarwegend recht hebben op inzage voor zover het gaat om de eigen herkomst- en afstammingsinformatie. De RSJ is van mening dat dit zwaarwegender belang van nakomelingen expliciet opgenomen moet worden in artikel 3:6 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel, omdat dit tot meer rechtszekerheid leidt voor nakomelingen van geadopteerden.

Identiteitsherstel

Het voorliggende wetsvoorstel bevat een vereenvoudigde procedure voor de wijziging van de voor- en/of achternaam van personen.⁴⁰ Voorgesteld wordt dat elke meerderjarige bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente eenmalig, zonder opgave van redenen, zijn voor- en/of achternaam kan laten wijzigen.⁴¹ In de MvT wordt gesteld dat niet alle wensen zullen passen binnen deze eenvoudige administratieve procedure bij de gemeente. Sommige verzoeken, bijvoorbeeld als het een minderjarig kind of herhaalde naamswijziging betreft, gaan via Justis.⁴² De RSJ is van mening dat deze procedure toegankelijk moet zijn voor kinderen vanaf zestien jaar. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat een kind vanaf zestien jaar zelf mag beslissen over een medische behandeling en toestemming van ouders daarbij niet vereist is.⁴³ Dit sluit ook aan bij de regeling voor wijziging van het geslacht en de voornaam in de geboorteakte. Iedere Nederlander van zestien jaar of ouder met een blijvende overtuiging tot een ander geslacht te behoren, kan een geslachtswijziging, voorzien van een deskundigenverklaring, regelen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.⁴⁴ Daarnaast is de RSJ van mening dat voor geadopteerden een naamswijziging eenmalig kosteloos moet zijn.⁴⁵

Nazorg

Op 18 december 2030 verstrijkt de geldigheidsduur van de vergunningen aan bemiddelingsorganisaties en vanaf die datum neemt de Ca hun taken en werkzaamheden over. Voor het uitvoeren van bepaalde taken van de vergunninghouders voorziet het wetsvoorstel in een grondslag om deze bij of krachtens algemene maatregel van bestuur uit te besteden aan een andere overheidsinstantie of private organisatie. Dit heeft met name betrekking op het bieden van nazorg aan het adoptiegezin gedurende de eerste jaren na binnenkomst van het kind in Nederland.⁴⁶ In de MvT is te lezen dat de

⁴⁰ Deze regeling geldt niet alleen voor geadopteerden, maar ook voor anderen die een naam hebben gekregen die niet overeenkomt met hun identiteit, MvT, p. 2.

⁴¹ Art. 1:6a lid 1 BW (nieuw).

⁴² Art. 1:7 BW (nieuw).

⁴³ KNMG, *KNMG-wegwijzer Toestemming en informatie bij behandeling van minderjarigen*, Utrecht: KNMG 2019, p. 23.

⁴⁴ Staatsblad 2014, 1. Wet van 18 december 2013 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in verband met het wijzigen van de voorwaarden voor en de bevoegdheid ter zake van wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte.

⁴⁵ Dit is bijvoorbeeld ook het geval voor nazaten van tot slaaf gemaakten. Zie: 'Wijzigen achternaam voor nazaten van tot slaaf gemaakten', www.justis.nl.

⁴⁶ Art. 2:3 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel, MvT, p. 7.

Stichting Fiom en het Expertisecentrum Interlandelijke Adoptie (INEA) beter zijn toegerust op het bieden van nazorg dan de Ca. De RSJ begrijpt de keuze om Stichting Fiom en INEA deze taak toe te bedelen, maar is wel van mening dat ook zorgvuldig beoordeeld moet worden welke eventuele andere organisaties geschikt zijn voor het uitvoeren van deze taak. Daarnaast is van belang dat onder geadopteerden en adoptieouders de wens bestaat om ook langer of later in het leven ondersteuning te ontvangen, bijvoorbeeld met betrekking tot vragen over hun afstamming en dossier. Nazorg moet daarom breed worden geïnterpreteerd, waarbij het niet alleen begeleiding van adoptieouders de eerste jaren na binnenkomst van het kind omvat, maar ook de begeleiding van adoptiekinderen in bijvoorbeeld hun zoektocht naar afstammingsinformatie en contact met lotgenoten. Nazorg moet op een onafhankelijke en wetenschappelijk onderbouwde wijze plaatsvinden en deze organisaties moeten voldoende zicht hebben op en voeling hebben met de adoptiepraktijk. Daarnaast is het van belang dat deze organisaties verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit en professionaliteit van hun werkzaamheden en dat daarop voldoende toezicht gehouden wordt. Gezien de diversiteit en complexiteit van de adoptiepraktijk is het van belang dat de organisatie(s) die nazorg verzorg(t)(en), aansluit(en) bij de behoeften van geadopteerden uit verschillende landen en regio's. Uit de onlangs verschenen evaluatie van INEA blijkt onder andere dat onduidelijkheid bestaat over de taakstelling van het expertisecentrum. Er zou een keuze gemaakt moeten worden tussen het uitvoeren van een collectieve taak ten behoeve van geadopteerden of het bieden van individuele ondersteuning. Op dat laatste punt komt INEA nog onvoldoende tegemoet aan de complexe vragen waarmee geadopteerden worstelen. Ook blijkt uit de evaluatie dat het vertrouwen en de legitimiteit van INEA niet vanzelfsprekend zijn door de inbedding in Fiom en de financiering door het ministerie van Justitie en Veiligheid.⁴⁷ De RSJ vraagt hier aandacht voor, maar vindt ook dat er gewaakt moet worden voor het ontstaan van een lappendeken van verschillende organisaties.

Binnenlandse adoptie

Wat betreft nazorg is de RSJ van mening dat dit ook geboden moet worden aan gezinnen in het kader van binnenlandse adoptie na afstand, wat ongeveer twintig keer per jaar voorkomt.⁴⁸ In de MvT wordt toegelicht dat het opnemen ter adoptie van een kind van wie afstand is gedaan met veel onzekerheid voor de aspirant-adoptieouders gepaard gaat, omdat het doorgaans gaat om een kind met een complexe achtergrond en omdat de geboortelouder(s) het adoptieverzoek nog tegen kunnen spreken.⁴⁹ Daarnaast vindt de adoptie pas plaats wanneer de aspirant-adoptieouders het kind ten minste een jaar hebben verzorgd.⁵⁰ Het eerste jaar dat de aspirant-adoptieouders het kind verzorgen en opvoeden, heeft de Gecertificeerde Instelling het gezag over het kind. De redenering dat nazorg niet geboden wordt omdat het kind, anders dan bij binnenlandse pleegzorg, juridisch als een eigen kind wordt gezien, klopt volgens de RSJ daarom niet.⁵¹

⁴⁷ M. Batterink e.a., *Evaluatie Expertisecentrum INEA*, Utrecht: Significant Public 2025.

⁴⁸ MvT, p. 26.

⁴⁹ Art. 1:228 lid 1, onderdeel d, BW, MvT, p. 77.

⁵⁰ Art. 1:228 lid 1, onderdeel f, BW.

⁵¹ MvT, p. 77.

De RSJ acht het daarom wenselijk om bij binnenlandse adoptie begeleiding en nazorg te bieden aan de aspirant-adoptieouders en het kind.

De RSJ is ook van mening dat bij binnenlandse adoptie na afstand van een kind een bijzondere curator moet worden toegevoegd.⁵² In deze procedures is het van belang dat de bijzondere curator het kind kan vertegenwoordigen en voor diens belangen op kan komen.

4. De afbouw van interlandelijke adoptie in verhouding tot internationaal privaatrecht

De afbouw en uiteindelijke beëindiging van interlandelijke adoptie in Nederland heeft gevolgen voor het Nederlandse internationaal privaatrecht (IPR) met betrekking tot de erkenning van buitenlandse adoptiebeslissingen in Nederland. Tijdens de afbouwperiode wordt een adoptie waarop het HAV van toepassing is, net als nu, van rechtswege erkend op grond van artikel 23 HAV, op voorwaarde dat de in dat artikel bedoelde verklaring in overeenstemming met het Verdrag is afgegeven.⁵³

Erkenning van buitenlandse adoptiebeslissingen

De regeling voor erkenning van zogeheten 'niet-verdragsadopties' zoals neergelegd in Titel 6, afdeling 3 van boek 10 Burgerlijk Wetboek (BW) wijzigt met de inwerkingtreding van de voorgestelde wet. De belangrijkste wijziging is dat een buitenlandse adoptie door adoptieouders die hun gewone verblijfplaats hebben in Nederland ten tijde van de adoptieprocedure, niet langer in Nederland kan worden erkend.⁵⁴ Buitenlandse adopties door adoptieouders die tijdens de adoptieprocedure hun gewone verblijfplaats hadden in het buitenland worden onder het huidige recht van rechtswege erkend in Nederland als de betreffende adoptiebeslissing is uitgesproken door de ter plaatse bevoegde autoriteit van een staat waar óf het kind óf de adoptieouders (óf beiden) op het moment van het verzoek tot adoptie en de uitspraak hun gewone verblijfplaats hadden.⁵⁵ Om te voorkomen dat potentiële adoptieouders voor een korte periode van Nederland naar het buitenland verhuizen om daar een kind te adopteren en vervolgens op grond van artikel 10:108 BW erkenning van de buitenlandse adoptie kunnen verkrijgen, kunnen deze adopties door de voorgestelde wijziging niet meer van rechtswege erkend worden. In het voorliggende wetsvoorstel is opgenomen dat wanneer de adoptieouder zijn gewone verblijfplaats een jaar direct voorafgaand aan de indiening van het verzoek tot adoptie bij de buitenlandse rechter of autoriteit in Nederland had, een buitenlandse adoptiebeslissing alleen wordt erkend als de rechter dit verklaart op grond van artikel 1:26 BW.⁵⁶

⁵² Een bijzondere curator wordt ook benoemd in het geval van een erkenningsprocedure van een buitenlandse adoptie, art. 1:227 lid 7 BW, MvT, p. 72.

⁵³ MvT, p. 30-31.

⁵⁴ Art. 10:109 lid 1 BW (nieuw).

⁵⁵ Art. 10:108 lid 1 BW. In artikel 10:108 lid 2 en 3 BW zijn een aantal weigeringsgronden opgenomen, namelijk: er is kennelijk geen behoorlijk onderzoek of behoorlijke rechtspleging aan de beslissing voorafgegaan, de beslissing is niet erkend in de staat waar het kind, onderscheidenlijk de staat waar de adoptieouders zowel ten tijde van het verzoek tot adoptie als ten tijde van de uitspraak hun gewone verblijfplaats hadden, de erkenning van de beslissing is kennelijk onverenigbaar met de openbare orde of wanneer de beslissing kennelijk op een schijnhandeling betrekking heeft.

⁵⁶ Art. 10:109 lid 2 BW (nieuw).

De rechter zal dan moeten bekijken of de adoptiebeslissing naar zijn aard vatbaar is voor opnemings in een Nederlands register van de burgerlijke stand. De rechter geeft een dergelijke verklaring alleen af als de erkenning van de buitenlandse adoptie in het belang van het kind is. Bij die afweging betreft de rechter onder andere of de adoptieouder bereid is om het kind voor te lichten over diens afstamming en of de informatie die redelijkerwijs nodig is om het kind daarover naar behoren voor te lichten voor dat doel beschikbaar is.⁵⁷ Ook mag geen sprake zijn van één van de in artikel 10:108 lid 2 en 3 BW opgenomen weigeringsgronden voor erkenning. De RSJ adviseert deze regeling na vijf jaar te evalueren om te bezien of de termijn van één jaar gewone verblijfplaats in het buitenland voorafgaand aan het indienen van het adoptieverzoek lang genoeg is om te voorkomen dat potentiële adoptieouders (of één van hen) hun gewone verblijfplaats naar het buitenland verplaatsen met als doel om te adopteren. Mocht deze termijn niet lang genoeg blijken, dan is de RSJ van mening dat de termijn voor de gewone verblijfplaats in het buitenland voorafgaand aan het adoptieverzoek moet worden verlengd.

Draagmoederschap

Tegelijk met de afbouw van interlandelijke adoptie ligt momenteel een wetsvoorstel in de Tweede Kamer met een regeling voor erkenning van in het buitenland tot stand gekomen ouderschap na draagmoederschap (de Wet kind, draagmoederschap en afstamming).⁵⁸ De RSJ adviseert de staatssecretaris alert te zijn op het ontstaan van mogelijke sluiproutes voor interlandelijke adoptie.⁵⁹ Deze sluiproutes kunnen ontstaan wanneer er mogelijkheden bestaan voor wensouders in Nederland om een kind, dat niet-genetisch aan één van hen is verwant, via de weg van internationaal draagmoederschap in hun gezin op te nemen. Dit kan niet de bedoeling zijn van het beëindigen van interlandelijke adoptie en vormt een risico op het ontstaan van misstanden.⁶⁰ De lijn tussen draagmoederschap en adoptie kan immers flinterdun zijn wanneer de draagmoeder de eicel levert voor het kind dat zij draagt en de wensouders geen van beide genetisch verwant zijn aan het kind. De vraag is dan of de geboortemoeder vooraf ingestemd heeft met een draagmoederschapconstructie, met de daaraan verbonden waarborgen, of het kind afstaat ter adoptie na de geboorte.

⁵⁷ Art. 10:109 lid 3 BW (nieuw).

⁵⁸ Wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de introductie van onder meer een regeling voor draagmoederschap en de versterking van het recht van het kind op afstammingsinformatie (Wet kind, draagmoederschap en afstamming), *Kamerstukken II 2022/23*, 36 390, nr. 2.

⁵⁹ Dit is temeer van belang nu de werkgroep van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht (HCCH) die gaat over draagmoederschap er niet in is geslaagd om consensus te vinden over een erkenningsinstrument voor internationaal draagmoederschap. Zie: 'HCCH Parentage / Surrogacy Project', www.hcch.net.

⁶⁰ De staatssecretaris heeft in de nota naar aanleiding van het verslag van 13 november 2025 aangegeven dat misstanden op het terrein van internationaal draagmoederschap door geen enkele regeling kunnen worden voorkomen en dat voor het tegengaan van misstanden met name een beroep wordt gedaan op wensouders, *Kamerstukken II 2025/26*, 36 390, nr. 8, p. 38.

5. Conclusies en aanbevelingen

De RSJ is positief over het besluit dat is genomen om interlandelijke adoptie af te bouwen en uiteindelijk niet meer toe te staan. De manier waarop het afbouwplan op dit moment is vormgegeven voldoet echter niet aan het vereiste dat het belang van het kind in adoptiebeslissingen de doorslaggevende factor moet zijn. Het gegeven dat interlandelijke adopties nog kunnen plaatsvinden tot in 2036 is de uitkomst van een belangenafweging. De RSJ is echter van mening dat wanneer het belang van het kind doorslaggevend is, andere belangen (bijvoorbeeld van aspirant-adoptieouders, bemiddelingsorganisaties en landen van herkomst) daaraan ondergeschikt zijn. Vanuit het uitgangspunt dat het belang van het kind doorslaggevend is in adoptiezaken, vindt de RSJ het niet wenselijk om nog nieuwe matchingsvoorstellen tot stand te brengen, vanwege het grote risico op misstanden. Wat betreft de adoptie van (half)broertjes en (half)zusjes is de RSJ van mening dat hier zeer terughoudend mee moet worden omgegaan en alleen mag plaatsvinden als dat in het individuele geval in het belang van het kind is.

Wat betreft de voorgestelde regelingen voor geadopteerden is de RSJ overwegend positief over de mogelijkheden die geboden worden ten aanzien van inzage in het adoptiedossier en naamswijziging. De RSJ ziet echter mogelijkheden voor het breder beschikbaar en toegankelijk maken van deze regelingen voor geadopteerden en hun nakomelingen. Nazorg na adoptie verdient wat de RSJ betreft meer aandacht, zowel voor interlandelijke als voor binnenlandse adoptie na afstand.

Na de afbouw zullen er geen interlandelijke adopties meer plaatsvinden vanuit Nederland die vallen onder het erkenningsregime van artikel 23 HAV. Buitenlandse adopties door adoptieouders die hun gewone verblijfplaats tijdens de procedures in Nederland hebben, worden in Nederland niet erkend. Daarnaast wordt met dit wetsvoorstel getracht te voorkomen dat potentiële adoptieouders tijdelijk in het buitenland gaan wonen om alsnog te kunnen adopteren. De RSJ vraagt aandacht voor mogelijke misstanden die kunnen ontstaan bij internationale draagmoederschapstrajecten, waarbij het kind niet genetisch verwant is aan één van de wensouders. De RSJ stelt voor om de huidige wetswijzigingen binnen vijf jaar na inwerkingtreding te evalueren, met uitdrukkelijke aandacht voor de gevolgen van het beëindigen van interlandelijke adoptie en de mogelijkheid tot het ontstaan van misstanden door het gebruik van andere juridische routes naar ouderschap.

De conclusies van de RSJ ten aanzien van voorliggend wetsvoorstel leiden tot de volgende aanbevelingen:

Afbouw van interlandelijke adoptie

1. Stop per direct met het matchen van kinderen en aspirant-adoptieouders in het kader van interlandelijke adoptie.
2. Ga zeer terughoudend om met het toestaan van interlandelijke adoptie van biologische (half)broertjes en (half)zusjes. Sta dit alleen toe wanneer het gaat om een kind dat al geboren is tijdens de adoptie van het eerste kind en in een procedure zit voor adoptie en wanneer dit in het belang van het kind is.

3. Als interlandelijke adoptie gedurende de afbouwperiode mogelijk blijft, moet de Ca zich voortdurend bewust zijn van mogelijke misstanden en de adoptierelatie met landen van herkomst continue en uitgebreid monitoren.

Regelingen voor geadopteerden

Afstamming

4. Neem in de wet op dat het in het belang van het kind is om adequaat voorgelicht te worden door ouders over diens afstamming en dat ouders voorgelicht moeten worden over hoe ze hun kind het beste kunnen voorlichten over diens afstamming.
5. Neem in artikel 3:5 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel op dat wettelijk vertegenwoordigers een verzoek tot inzage in en afschrift van de gegevens uit het adoptiedossier kunnen doen namens hun kind jonger dan twaalf jaar.
6. Neem in artikel 3:6 Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel op dat nakomelingen van geadopteerden een zwaarwegender belang toekomt in het verkrijgen van inzage in het adoptiedossier.

Naamswijziging

7. Maak de procedure voor wijziging van de voor- en/of achternaam bij de ambtenaar van de burgerlijke stand toegankelijk voor kinderen vanaf zestien jaar, door dit op te nemen in artikel 1:6a lid 1 BW.
8. Maak naamswijziging voor geadopteerden eenmalig kosteloos.

Nazorg

9. Onderzoek of er naast de huidige organisaties, andere organisaties kunnen worden gecontracteerd voor het bieden van nazorg aan geadopteerden, zodat de geboden ondersteuning aansluit bij de wensen en behoeften van deze diverse groep.

Binnenlandse adoptie

10. Stel nazorg beschikbaar in het kader van binnenlandse adoptie. Zowel in de eerste jaren na de adoptie als later in het leven van het kind, wanneer afstammings- en identiteitsvragen spelen.
11. Benoem een bijzondere curator bij de behandeling van een verzoek tot binnenlandse adoptie door de rechter en neem dit op in artikel 1:227 lid 7 BW.

Internationaal privaatrecht

12. Evalueer de huidige wetwijzigingen binnen vijf jaar na inwerkingtreding, met uitdrukkelijke aandacht voor de gevolgen van het beëindigen van interlandelijke adoptie en de mogelijkheid tot het ontstaan van misstanden door het gebruik van andere juridische routes naar ouderschap, zoals buitenlandse adoptiebeslissingen en draagmoederschapstrajecten.
13. Mocht naar aanleiding van deze evaluatie blijken dat de termijn van een jaar gewone verblijfplaats in het buitenland voorafgaand aan het indienen van het adoptieverzoek niet lang genoeg is om te voorkomen dat potentiële adoptieouders (of één van hen) hun gewone verblijfplaats naar het buitenland verplaatsen met als doel om te adopteren, verleng dan de termijn voor het hebben van de gewone verblijfplaats in het buitenland, zoals opgenomen in artikel 10:109 lid 2 BW (nieuw).

De RSJ is graag bereid een en ander verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
namens de Afdeling advisering van de RSJ,

Han Moraal
Algemeen voorzitter

